

בבית המשפט העליון

דנ"א 2125/17

לפני : כבוד הנשיאה מ' נאור

המבקש : אלי יריב

נגד

המשיבים :
1. יוסי בכר, ראש עיריית בת ים
2. מדינת ישראל / משרד הפנים - מנהל הבחירות

המבקשת להצטרף להליך
במעמד "ידידת בית המשפט" : התנועה למען איכות השלטון בישראל

בקשה לדיון נוסף בפסק דינו של בית המשפט העליון בע"א
4071/16 שניתן ביום 20.2.2017 על ידי כבוד השופטים : נ'
הנדל, צ' זילברטל וא' שהם

תגובת המשיב 1 לבקשה לדיון נוסף ולבקשה להצטרף
להליך מיום 25.4.2017

תגובת המשיבה 2 לבקשה לדיון נוסף ולבקשה להצטרף
להליך מיום 26.4.2017

בשם המבקש : עו"ד בעז בן צור ; עו"ד אלעד פלג ;
עו"ד גיא רוח ; עו"ד אסנת גולדשמידט-שרייר

בשם המשיב 1 : עו"ד עודד רביבו ; עו"ד מיכל תמר ; עו"ד דורון קול

בשם המשיבה 2 : עו"ד יונתן ברמן

בשם המבקשת להצטרף להליך
במעמד "ידידת בית המשפט" : עו"ד אליעד שרגא ; עו"ד צרויה מידד-לוזון ;
עו"ד שני בראון

החלטה

לפניי בקשה להורות על קיומו של דיון נוסף בפסק דינו של בית משפט זה בע"א 4071/16 מיום 20.2.2017, שניתן מפיו השופט נ' הנדל ובהסכמת השופטים א' שהם וצ' זילברטל. בפסק הדין התקבל ערעורו של המשיב, ונקבע כי אין להתערב בתוצאות הבחירות לעיריית בת ים.

רקע

1. ביום 13.1.2015 התקיימו בחירות לראשות עיריית בת ים. בחירות אלו התקיימו בעקבות השעייתו של ראש העיר הקודם – מר שלומי לחיאני (להלן: לחיאני), אשר הורשע בעבירות מרמה והפרת אמונים. בבחירות התמודדו המשיב 1 (להלן: המשיב), ששימש באותה תקופה ראש העיר בפועל, אל מול המבקש. הבחירות הסתיימו בזכייתו של המשיב, כאשר הפער בין המועמדים עמד על 491 קולות מתוך 39,685 מצביעים. לאחר הבחירות הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו המרצת פתיחה על ידי המבקש, ובה עתר להורות על עריכת בחירות חדשות, בטענה שהמשיב ואנשיו פעלו באופן פסול במערכת הבחירות. בית המשפט המחוזי קיבל את המרצת הפתיחה והורה על ביטול הבחירות. בקביעתו זו, הסתמך בית המשפט על שורה של פרשות, אשר כעת אעמוד על העיקריות שבהן בקצרה.

2. בפרשת הקניון נטען כי המשיב נתן הבטחה פסולה לבעלי עסקים בקניון בת ים שימנע את העלאת הארנונה, בניגוד לצו ולהחלטת ועדת הערר בעניין. בפרשת התובע העירוני נטען שבכעשרים מקרים התערבו המשיב ואנשיו בפעילות התובע העירוני, והורו על הקלה בעונשים פליליים, הפחתת קנסות ועיכוב בהגשת כתבי אישום. זאת, בתמורה לכך שהמוטבים פעלו למען קידום מועמדותו של המשיב, בין היתר באמצעות תליית שלטי חוצות. פרשה נוספת היא פרשת הקבלנים, אשר בה נטען כי המשיב מסר עבודות ללא מכרז לקבלנים בתמורה לפעילות פוליטית לטובתו. בפרשה אחרת, פרשת עובדי העירייה, נטען שעובדי עירייה עסקו בקידום מועמדותו של המשיב בניגוד לדין. נוסף על אלו, טען המבקש שלחיאני היה עורב במערכת הבחירות עד כדי שהמשיב לא היה אלא איש קש, בעוד לחיאני היה המועמד האמיתי. דוגמה למעורבותו של לחיאני ניתן למצוא בפרשת בית ספר "שרת". לפי הנטען, בפרשה זו שידל לחיאני את יו"ר ועד ההורים בבית הספר "שרת" לביצוע תעמולה אסורה לטובת המשיב, לאחר שדאג להסדיר בעיות שהיו בשירותי בית הספר. פרשה נוספת שנדונה היא פרשת בית ספר "שובו". בפרשה זו נטען שהמשיב אישר את פתיחתן של כיתות ז'-ח' בבית ספר "שובו"

בעיר, בניגוד למדיניות העירייה לאורך שנים. זאת, תוך גיוס הנהלת בית הספר לתמוך במשיב מבחינה פוליטית ובמטרה להשפיע על מאות הורי התלמידים להצביע עבורו.

3. כאמור, בית המשפט המחוזי הורה על ביטול הבחירות, תוך הסתמכות על הפרשות הנזכרות, וקבע כי נפלו בבחירות ליקויים אשר עלולים היו להשפיע על תוצאותיהן. זאת, בהתאם לדרישות סעיף 73(ב)(1) לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965 (להלן: חוק הבחירות). על פסק דינו של בית המשפט המחוזי הוגש ערעור לבית משפט זה, אשר ביום 20.2.2017 קיבל את הערעור, וקבע בפסק הדין מושא הבקשה שתוצאות הבחירות יעמדו על כנן.

פסק הדין מושא הבקשה

4. בפסק הדין קבע בית המשפט כי אף שהיו ליקויים בבחירות לראשות עיריית בת ים, הם לא עלו כדי הצדקת פסילת תוצאות הבחירות. פסיקתו של בית המשפט נסמכה על ניתוח הפרשות השונות, ויישום הדין החל עליהן. מבחינת המסגרת הנורמטיבית, בית המשפט פירט כי על פי חוק הבחירות וההלכה, הסעד של ביטול בחירות הינו סעד חריג, שיינתן כאשר נפל בבחירות ליקוי היורד לשורש העניין שעלול היה להשפיע על תוצאות הבחירות. בנוגע לכך שהליקוי עלול היה להשפיע על תוצאות הבחירות, נקבע כי יש לשאוף להערכה מספרית של מספר הקולות שעלולים היו להיות מושפעים מן הליקוי. לאחר אומדן זה, יש להשוות בין מספר הקולות הפסולים לבין הפער בין המתמודדים לשם החלטה האם יש לפסול את הבחירות. בנוסף, נקבע כי יש "להימנע מהכללת המעגל השני המקורב למשוער או למקבל טובת ההנאה בספירת הקולות, אלא אם כן הוכח אחרת" (פסקה 30).

5. על סמך המסגרת הנורמטיבית, בחן בית המשפט את הפרשות השונות במקרה דנן. מסקנתו של בית המשפט הייתה כי לא היה מקום להורות על ביטול הבחירות, שכן לא ברור מפסק דינו של בית המשפט המחוזי מהו היקף המושפעים בפרשות השונות, ובחינתן מעלה כי אין מדובר בהיקף שהיה בו כדי להשפיע על תוצאות הבחירות. בית המשפט הכיר בכך שנפלו ליקויים מטרידים במערכת הבחירות של המשיב, אך קבע כי היקפם אינו מצדיק את פסילת הבחירות, וכי המסגרת לטפל בהם מצויה במישורים אחרים. כל זאת נקבע על רקע הזהירות הנהוגה בהתערבות בתוצאות בחירות בשל רגישות הסוגיה. לפיכך, נדחה הערעור ונפסק כי המבקש יישא בהוצאות המשיב בסך של 60,000 ש"ח בגין שני ההליכים.

על פסק דין זה הוגשה הבקשה שבפניי.

הבקשה לדיון נוסף

6. ביום 7.3.2017 הגיש המבקש בקשה לדיון נוסף בתיק. בהתאם לדין, עיקר טענותיו של המבקש התייחסו להלכות חדשות אשר לטעמו נקבעו בפסק הדין מושא הבקשה. זאת, שכן דיון נוסף ניתן מקום שנקבעה הלכה חדשה וקשה או הלכה הסותרת הלכה קודמת (סעיף 30(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984). בנוסף, פירט המבקש בטענותיו על אודות הפרשות לגופן, וזאת לדבריו "לא בבחינה ערעורית, אלא כדי ללמד ולהמחיש כי בדין ביטל בית המשפט קמא את הבחירות, ובעיקר כדי ללמוד על הקושי הטמון בהלכות שנפסקו בפסק הדין" (עמ' 22 לכתב הבקשה). כפי שאפרט להלן, לא מצאתי כי נקבעה בפסק הדין מושא הבקשה כל הלכה חדשה וקשה או הלכה הסותרת הלכות קודמות, אשר יש בהן כדי להורות על דיון נוסף בתיק זה. מעבר לכך, אין עניין לדון ביישום ההלכות על פרשות המקרה דנן, שכן בקשה לדיון נוסף לא נועדה להוות ערעור נוסף על פסק דין של בית משפט זה (דנג"ץ 5019/13 בית הדין השרעי לערעורים בירושלים נ' פלונית, פסקה 7 (14.8.2013)). לפיכך, אציג את טענותיו העיקריות של המבקש הנוגעות להלכות חדשות שנקבעו בפסק הדין מושא הבקשה, ואדון בהן בד בבד עם טענות המשיב והמשיבה 2 (להלן: המדינה). טענות המשיבים הוגשו בכתבי התגובה בימים 25.4.2017 ו-26.4.2017 בהתאמה.

7. בטרם הדיון, אציין כי ביום 27.3.2017 הגישה התנועה למען איכות השלטון בישראל בקשה להצטרף להליך במעמד "ידידת בית המשפט". לבקשה זו הגיבו הצדדים והביעו את עמדתם בנוגע אליה. מכיוון שלאחר בחינת כלל החומר בתיק מצאתי כי אין מקום להורות על דיון נוסף בו, שאלת ההצטרפות מתייתרת, ולא אדרש אליה.

דיון

8. המבקש טען שבפסק הדין שונתה ההלכה לפיה כל ליקוי בחירות עשוי להוות עילה לביטול הבחירות, ותחת זאת נקבע כי למעשה רק שוחד ואיומים עשויים להביא לכך. המשיב והמדינה טענו מנגד כי לא נקבעה כל הלכה שכזו במסגרת פסק הדין. אכן, אין לקבל את טענת המבקש. כאמור, על פי סעיף 73(ב)(1) לחוק הבחירות, כאשר נמצא כי נפל בבחירות ליקוי אשר עלול היה להשפיע על תוצאותיהן, יש לפסול אותן. בפסיקה נקבע כי ליקוי שכזה יש לפרש במובן הרחב (בר"מ 1837/09 משלב נ' הזימה,

פסקה 25 (18.3.2009)). בית המשפט אימץ הלכה זו גם בפסק הדין מושא הבקשה (פסקה 15). לכן, טענתו של המבקש בהקשר זה הינה לכל היותר טענה באשר ליישום ההלכה במקרה הנדון. אולם, "אופן היישום של הלכה קיימת במקרה קונקרטי אינו יכול להיחשב כהלכה חדשה ולכן אינו מצדיק קיום דיון נוסף" (דנג"ץ 2630/14 ריינר נ' בית הדין הרבני האזורי בתל אביב, פסקה 15 (23.10.2014)). לפיכך, אין לקבל את טענתו של המבקש.

9. בנוסף, נטען כי לפי קביעתו של בית המשפט אין די במעשה המנוגד לדיני הבחירות כדי להקים ליקוי, אלא יש צורך להוכיח שהוא השפיע על רצונו של הבוחר. זאת, בניגוד לחוק אשר מסתפק בכך שהמעשה הפסול עלול היה להשפיע. המדינה, כמו גם המשיב, הצביעו על כך שבפסק הדין לא נקבעה ההלכה הנטענת, וכי בית המשפט לא שינה את ההלכה הנוהגת באשר למידת ההסתברות הנדרשת להוכחה. גם בעניין זה אין לקבל את טענת המבקש. כאמור, על מנת להביא לביטולן של בחירות יש צורך להוכיח שהליקוי שנפל בהן עלול היה להשפיע על תוצאותיהן. כפי שתואר בפסק הדין, ישנן מספר דרגות הסתברות אשר עשויות להידרש לעניין זה. אולם, בפסק הדין נקבע במפורש כי "גם בענייננו לא מתחייבת הכרעה מהו המבחן שיש לאמץ כרמת ההסתברות הנדרשת. שכן בנסיבות העניין – אף המבחן המקל ביותר של אפשרות רחוקה אינו מתקיים" (פסקה 19). כיוון שלא נקבעה כל הלכה חדשה בעניין רמת ההסתברות הנדרשת, וכיוון שלפי קביעתו של בית המשפט כל מבחן הסתברותי שהיה נקט היה מוביל לאותה התוצאה, אין לקבל את טענות המבקש בהקשר זה.

10. המבקש טען כי קביעה נוספת של בית המשפט הינה מנוגדת להלכה. קביעה זו אשר עליה השיג המבקש היא כי "לא ניתן להסיק כי הבטחת טובת הנאה מסוימת לפלוני מביאה, מאליה, גם את אלמוני או פלמוני – יהיו אלה מכריו, חבריו או בני משפחתו – להצביע כמותו. הדברים דורשים הוכחה נפרדת. כך הדברים בשוחד בחירות, וכך גם בכל ליקוי אחר" (פסקה 27). לטענת המבקש זוהי קביעה המנוגדת לדין. אולם, כפי שטענו המשיב והמדינה, דין טענותיו של המבקש בעניין זה להידחות. קביעה זו של בית המשפט ניתנה נוכח ההלכה הפסוקה ומקרים קודמים שנידונו, ואין לראותה כהלכה חדשה אשר בית המשפט התכוון לקבוע (וראו: רע"א 7037/05 סעידה נ' ח'יר (26.1.2006)). לכל היותר, ניתן לראות בטענותיו של המבקש ערעור על אופן יישום ההלכה. אולם, כפי שצוין, אין בכך כדי להורות על קיומו של דיון נוסף.

11. טענה נוספת של המבקש הייתה בעניין הבטחותיו של המשיב. בהינתן תנאים מסוימים, הבטחה אשר מעניק מועמד בטרם הבחירות עשויה להיחשב כשוחד בחירות אסור. לטענת המבקש, בית המשפט בענייננו קבע כי השאלה האם ההבטחה הייתה הבטחת שווא היא קנה מידה מרכזי לבחינת היותה פסולה, וזאת בניגוד להלכה. גם בסוגיה זו, כפי שטענו המשיב והמדינה, דין טענת המבקש להידחות. בית המשפט לא ייחס חשיבות מיוחדת ועיקרית לשאלה האם ההבטחה הייתה הבטחת שווא בבואו לבחון אם היא מהווה שוחד בחירות פסול. כל שעשה בית המשפט בעניין זה הוא לפרט רשימה של מבחני משנה בעניין, אשר אף לא אחד מהם הזכיר את היותה של ההבטחה הבטחת שווא. כל זאת, תוך שבית המשפט הקפיד לציין כי הוא דן בעניין "מבלי לקבוע מסמרות בסוגיה" (פסקה 34).

12. המבקש הוסיף טענות ערעוריות אשר כאמור אין בהן כדי להצדיק דיון נוסף, כמו ההשגה על הערכותיו של בית המשפט את כמות המושפעים בפרשות השונות. בתוך כך, הלין המבקש על כך שבית המשפט לא אימץ ויישם את "מבחן המקבילית" בפסק הדין. אולם, אף המבקש עצמו לא הצביע על פסיקה של בית משפט זה אשר יישמה את המבחן הנזכר בהקשר של דיני הבחירות, ואין החלטתו של בית המשפט בעניין משום הלכה חדשה אשר מצדיקה דיון נוסף. לבסוף, טען המבקש כי שגה בית המשפט כאשר דחה את מבחן מחצית הפער בענייננו. לפי מבחן זה, די בכך שהליקוי היה עלול להשפיע על מספר קולות שהוא מחצית הפער בין המתמודדים על מנת לפסול את תוצאות הבחירות. כפי שקבע בית המשפט והזכירו הצדדים, טרם נקבעה בפסיקה הלכה ברורה ומחייבת בעניין זה. אולם, כפי שצינו המשיבים, גם אם הייתה קביעתו של בית המשפט בעניין זה משתנה – לא היה בכך כדי לשנות את ההכרעה, שכן מספרם של הקולות אשר הוכרו כפסולים נמוך בהרבה ממחצית הפער בין המועמדים, ועמד על עשרה קולות (פסקה 49 לפסק הדין מושא הבקשה). לפיכך, ומשום ש"הליך הדיון הנוסף לא נועד למתן פתרון לשאלות תיאורטיות שהכרעה בהן לא תשפיע על זכויות בעלי הדין", אין טעם לדון בעניין זה (דנ"פ 1329/16 זדורוב נ' מדינת ישראל, פסקה 30 (5.7.2016)). אציין, כי גם אם הייתה נקבעת הלכה באשר למבחן מחצית הפער, כבר נפסק כי אין די בכל חידוש הלכתי כדי להצדיק דיון נוסף, וזהו הדין גם בענייננו (דנ"פ 3080/14 חורי נ' מדינת ישראל, פסקה 24 (19.11.2014)).

13. נוכח כל האמור, דינה של הבקשה להידחות. טענות רבות של המבקש הן טענות ערעוריות, אשר הליך זה לא נועד להוות מסגרת לבירורן (דנג"ץ 1585/14 עיריית ראשון לציון נ' שר הפנים (19.3.2014)). בנוסף, טענותיו של המבקש לא הצביעו על הלכה חדשה וקשה אשר יש לקיים בעניינה דיון נוסף. הלכה שכזו עליה לגלות עצמה על פני פסק הדין (דנ"פ 6866/12 גולד נ' מדינת ישראל, פסקה 20 (9.4.2013)), בעוד שבענייננו ההיפך הוא הנכון: בית המשפט קבע באופן מפורש כי פסיקתו מתבססת על יישום ההלכות הנוהגות בנסיבות העניין, באומרו כי "האינטרסים שעל הפרק, השיקולים השונים שיש להביא בחשבון, והאיזונים הראויים ביניהם – כל אלה לא השתנו. השוני הוא, וכך הדבר בדרך כלל, ביישומם מן הכלל אל הפרט" (פסקה 51).

סוף דבר, הבקשה נדחית.

ניתנה היום, א' באב התשע"ז (24.7.2017).

ה נ ש י א ה